

<https://doi.org/10.19195/2082-8322.12.9>

Mateusz Komander

ORCID: 0000-0003-2194-7837

Uniwersytet Wrocławski

Dorośle dzieci alkoholików w oczach mieszkańców Wrocławia

Alkoholizm jest jednym z problemów społecznych, który w swej naturze dotyka nie tylko osoby nadużywającej alkoholu, ale także jej bliskich — partnerów, krewnych, ale przede wszystkim dzieci. To właśnie one, będąc pod opieką uzależnionych rodziców, tracą prawo do szczęśliwego i bezpiecznego dzieciństwa. Zaburzone relacje rodzinne mają ogromny wpływ na ich dalsze funkcjonowanie w świecie. Często pozostawione same sobie muszą od początku, już w dorosłym życiu, uczyć się prawidłowych zachowań międzyludzkich. Niejednokrotnie domyślając się jedynie, co tak naprawdę jest właściwie.

Ludzie obarczeni syndromem dorosłych dzieci alkoholików (DDA) mają sporo trudności związanych z ciężącą na nich przeszłością. Doświadczenia dzieciństwa niejednokrotnie odciskają piętno na ich późniejszym życiu emocjonalnym, uczuciowym czy też rodzinnym. Nauczone funkcjonowania w grupie dysfunkcyjnej odczuwać mogą niepokój i zagubienie. W końcu wszelkie ich poczynania, sukcesy, ale także troski i życiowe doświadczenia odbywają się w cieniu alkoholizmu.

Mianem rodziny z problemem alkoholowym można określić rodzinę, w której przynajmniej jedna osoba nadużywa alkoholu. Poprzez tego typu zachowania osoby otaczające alkoholika borykają się z wieloma problemami natury finansowej czy też emocjonalnej. W ten sposób cała rodzina zostaje dotknięta tak zwanym problemem alkoholowym¹. Takie osoby w późniejszym życiu mogą funkcjonować z nieustannym

¹ W. Sztander, *Rodzina z problemem alkoholowym*, Warszawa 1995, s. 1.

przekonaniem o niespełnionym dzieciństwie². Zespół symptomów znamienych dla dzieci alkoholików określić można mianem syndromu dorosłych dzieci alkoholików. Wspomniany syndrom scharakteryzować można jako wypracowany w dzieciństwie, a praktykowany w dorosłym życiu sposób radzenia sobie z brakiem możliwości zaspokajania własnych potrzeb, a także z nadmiarem doznanych krzywd³.

Zofia Sobolewska do cech syndromu dorosłych dzieci alkoholików zalicza, oprócz perfekcjonizmu i zaniżonego poczucia własnej wartości, także zachwiane poczucie bezpieczeństwa, stany lękowe, nieufność w stosunku do innych ludzi, wzmożoną potrzebę kontrolowania ich. Ponadto wspomnianym objawom często towarzyszy swego rodzaju blokada w wyrażaniu własnych emocji czy też uczuć oraz silne poczucie zagrożenia⁴. Wspomniane doświadczenia mogą znacząco utrudniać zawieranie satysfakcjonujących relacji społecznych. Według Janet Woititz wpływ na to mają nierozwinięte umiejętności społeczne⁵. Przytoczone cechy klarownie obrazują zachwiany stan emocjonalny dzieci, które dorastały w rodzinie alkoholowej. Problemy, z którymi zetknęły się one w dzieciństwie, towarzyszą im niejednokrotnie przez całe życie.

Proces badawczy

Proces badawczy miał na celu ukazanie różnic w opiniach na temat osób pochodzących z rodzin alkoholowych między osobami, które same wywodzą się z tego typu rodzin, a osobami, które nie wychowywały się w rodzinach alkoholowych. Celem badania było przedstawienie opinii, ale także wskazanie ewentualnych postaw względem dorosłych dzieci alkoholików.

Udział w badaniu był dobrowolny i nieodpłatny. Badanie realizowane było od 3 do 19 maja 2019 roku na terenie Wrocławia (badaniem byli objęci jedynie mieszkańcy Wrocławia). Internetowy kwestionariusz ankiety wypełniło sześćdziesiąt siedem osób, które nie wychowywały się w rodzinach alkoholowych, oraz trzydzieści trzy osoby, które pochodzą z rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu.

Zrealizowane badanie miało na celu przede wszystkim uzyskanie odpowiedzi na następujące pytanie główne: Czy pochodzenie z tak zwanej rodziny alkoholowej ma wpływ na opinię o dorosłych dzieciach alkoholików? Ponadto w czasie realizacji procesu badawczego weryfikacji poddano poniższe hipotezy badawcze:

² A. Widera-Wysoczyńska, *Pijany dom, czyli co się dzieje z dzieckiem alkoholika*, [w:] *Gdzie się podziało moje dzieciństwo. O dorosłych dzieciach alkoholików*, red. P. Żak, Kielce 2003, s. 9.

³ J. Wawerska-Kus, *Dzieciństwo bez dzieciństwa*, Warszawa 2009, s. 19.

⁴ Z. Sobolewska, *Czy potrzebują terapii i jakiej?*, „Świat Problemów” 1997, nr 10, s. 13–16.

⁵ Zob. J. Woititz, *Doroste Dzieci Alkoholików*, Warszawa 1992.

1) Wychowanie w tak zwanej rodzinie alkoholowej ma wpływ na znajomość innych osób wywodzących się z tego typu rodzin.

2) Osoby pochodzące z tak zwanych rodzin alkoholowych oceniają przychylniej dorosłe dzieci alkoholików niż osoby, które nie pochodzą z tego typu rodzin.

3) Respondenci częściej przypisują dorosłym dzieciom alkoholików określenia nacechowane pozytywnie.

4) Respondenci utrzymywali by kontakty towarzyskie z osobą pochodzącą z rodziny alkoholowej.

Analiza materiału badawczego

Tabela 1. Znajomość osób, które pochodzą z tak zwanych rodzin alkoholowych (w %)

Czy zna Pan/Pani osobiście osobę, która pochodzi z tak zwanej rodziny alkoholowej?		
	Osoby niepochodzące z rodzin alkoholowych	Osoby pochodzące z rodzin alkoholowych
Tak, znam jedną taką osobę	31	12
Tak, znam od dwóch do pięciu takich osób	43	46
Tak, znam od sześciu do dziesięciu takich osób	0	27
Tak, znam więcej niż dziesięć takich osób	8	15
Nie, nie znam takich osób	18	0

Źródło: badanie własne.

Respondenci obu badanych grup zazwyczaj deklarowali znajomość od dwóch do trzech osób wywodzących się z rodzin, w których obecny był problem alkoholizmu — 43% w przypadku ankietowanych spoza rodzin alkoholowych oraz 46% odpowiedzi w grupie dorosłych dzieci alkoholików (tabela 1). Natomiast istotną różnicą jest to, że żadna z osób, która nie wychowywała się w rodzinie alkoholowej, nie zadeklarowała znajomości sześciu do dziesięciu dorosłych dzieci alkoholików. W drugiej grupie badanych tę odpowiedź wybrało aż 27% ankietowanych. Ponadto wszystkie osoby z rodzin alkoholowych znają przynajmniej jedną osobę współzależną. W przypadku pierwszej grupy 18% respondentów stwierdziło, że nie zna ani jednej takiej osoby.

Co więcej, należy podkreślić sporą reprezentację dorosłych dzieci alkoholików w życiu respondentów. Osoby spoza rodzin alkoholowych najczęściej znaly od jednej do pięciu takich osób. Natomiast osoby z rodzin alkoholowych zazwyczaj deklarowa-

ły znajomość od dwóch do nawet dziesięciu osób współzależnionych. Świadczyć to może o pewnym przełamaniu tabu związanego z uzależnieniami.

Tabela 2. Cechy osób pochodzących z tak zwanych rodzin alkoholowych (w %)

Z jakimi cechami kojarzą się Panu/Pani osoby pochodzące z tak zwanych rodzin alkoholowych?		
	Osoby niepochodzące z rodzin alkoholowych	Osoby pochodzące z rodzin alkoholowych
Zamknięte w sobie, nieśmiałe	18,26	18,18
Agresywne	12,98	12,12
Nieufne	12,98	7,07
Z niskim poczuciem własnej wartości	6,73	2,02
Samodzielne	5,20	9,09
Lękliwe	2,40	9,09

Źródło: badanie własne.

Tabela 2 wskazuje na podobny zestaw cech, którymi posługiwali się respondenci obu badanych grup. Mianowicie ankietowani najczęściej określali dorosłe dzieci alkoholików jako zamknięte w sobie i nieśmiałe (18,26% w grupie pierwszej oraz 18,18% w grupie drugiej). Kolejna cecha, z którą utożsamiano osoby z tak zwanych rodzin alkoholowych, to agresja (12,98% oraz 12,12%). Różnice następują w trzeciej najczęściej wskazywanej cesze. Mianowicie osoby spoza rodzin alkoholowych kojarzyły DDA z nieufnością (12,98%). Natomiast respondenci, którzy sami wychowywali się w rodzinach alkoholowych, określali takie osoby jako samodzielne oraz lękliwe — po 9,09% (w pierwszej grupie badanych to jedyne 5,20% oraz 2,40%).

Tabela 3. Wizerunek osób pochodzących z tak zwanych rodzin alkoholowych (w %)

Wizerunek osób pochodzących z tak zwanych rodzin alkoholowych		
	Osoby niepochodzące z rodzin alkoholowych	Osoby pochodzące z rodzin alkoholowych
Kategoria lęku	47,11	44,47
Kategoria agresji	25,00	15,15
Kategoria siły	13,46	13,13

Źródło: badanie własne.

Pytanie otwarte, które odnosiło się do cech dorosłych dzieci alkoholików, wykazało trzy podstawowe rodzaje wizerunku tej grupy społecznej (tabela 3). Cechy najczęściej wskazywane przez respondentów (47,11% w grupie pierwszej oraz 44,47% w grupie drugiej) odnosiły się do trudności związanych z życiem emocjonalnym. W tej grupie ankietowani kojarzyli DDA z nieśmiałością, niepewnością, wycofaniem społecznym, problemami w nawiązywaniu relacji międzyludzkich, a także z niską samoocena. Na podstawie wspomnianych cech można stworzyć model dorosłego dziecka alkoholika jako osoby złąknionej, zamkniętej w sobie, wręcz wystraszonej.

Kolejna wyróżniona kategoria opiera się na agresji. Ta grupa respondentów kojarzyła osoby wywodzące się z rodzin alkoholowych w głównej mierze z zachowaniami agresywnymi, a także z szeroko rozumianą nerwowością czy też nadpobudliwością. To zupełnie odmienny model dorosłych dzieci alkoholików. W tym przypadku to nie osoby, które są wystraszone i nieśmiałe, lecz wręcz agresywne i głośne. Cechy odnoszące się do tej kategorii określono w 25% przypadków (osoby spoza rodzin alkoholowych) oraz 15,15% przypadków (dorośle dzieci alkoholików).

Kategoria siły odnosi się do takich cech, jak zdeterminowanie, zaradność, ambicja, siła psychiczna, pracowitość, odwaga, ale także opiekuńczość. W tym przypadku wyłania się obraz osoby silnej, zdeterminowanej i odpowiedzialnej za innych. Ten typ opierać się może na pewnym stereotypie osoby, która cechuje się wręcz heroiczną walką o wolność i komfort swojego życia. Postawa dorosłych dzieci alkoholików przedstawiana jest w tym przypadku przez pryzmat dzielności i odwagi — 13,46% osób spoza rodzin alkoholowych oraz 13,13% dorosłych dzieci alkoholików w taki właśnie sposób określało osoby, które wychowywały się w rodzinach alkoholowych.

Modele wizerunkowe określone przez respondentów zbieżne są także z postawami wyodrębnionymi przez Timmena Cermaka. Mianowicie pierwsza wyróżniona grupa to pracoholicy, czyli osoby nadmiernie skupione na życiu zawodowym. Kolejna grupa to osoby introwertyczne oraz zamknięte w sobie, w pewien sposób wycofane (defensywne). Wyróżniono także typ depresyjny, dla którego znamienne jest niskie poczucie własnej wartości oraz obniżone samopoczucie. Należy wspomnieć również o tak zwanych ofiarach, które zakładają, że są nieustannie oceniane i zdradzane. Poczucie wewnętrznego niezadowolenia wyzwalac w nich może zachowania agresywne względem innych osób⁶.

Przytoczone typy dorosłych dzieci alkoholików są zbieżne z cechami deklarowanymi przez respondentów — lękiem, agresją, siłą (determinacją). Być może powodowane jest to indywidualnymi doświadczeniami respondentów. W końcu aż 82% ankietowanych stwierdziło, iż zna przynajmniej jedną osobę, która pochodzi z tak zwanej rodziny alkoholowej. Świadczy to także o tym, iż coraz śmiej w relacjach międzyludzkich poruszany jest temat alkoholizmu czy współzależności.

⁶ T.L. Cermak, J. Rutzky, *Czas uzdrowić swoje życie*, przeł. J. Pasternak-Winiarska, Warszawa 1996, s. 79–80.

Pozostałe cechy zostały przyporządkowane do kategorii „Inne”. To cechy, które nie wiązały się z żadną z omówionych kategorii. Zazwyczaj były to określenia, które użyte zostały tylko jednokrotnie, na przykład: niechęć do alkoholu, niskie wykształcenie, nieszczerze, skromne, komunikatywne, szczerze, temat tabu. Przytoczone określenia nie wpisywały się w żadną z wyodrębnionych kategorii.

Tabela 4. Trudności osób pochodzących z tak zwanych rodzin alkoholowych (w %)

Czy uważa Pan/Pani, że osoba pochodząca z tak zwanej rodziny alkoholowej może mieć większe trudności w dorosłym życiu niż osoba, która nie wychowywała się w tego typu rodzinie?		
	Osoby niepochodzące z rodzin alkoholowych	Osoby pochodzące z rodzin alkoholowych
Tak, w życiu towarzyskim	55	58
Tak, w życiu rodzinnym	75	73
Tak, w życiu uczuciowym	69	61
Tak, w życiu seksualnym	25	21
Tak, w życiu zawodowym	39	39
Tak, w życiu edukacyjnym	50	33
Tak, w życiu emocjonalnym	75	70
Nie, uważam, że osoby z rodzin alkoholowych nie mają większych trudności w życiu niż osoby spoza rodzin alkoholowych	4	3
Trudno powiedzieć	9	6
Inne	0	0

* Wyniki nie sumują się. Możliwa więcej niż jedna odpowiedź.

Źródło: badanie własne.

Zgodne są także opinie respondentów odnośnie do ewentualnych problemów dorosłych dzieci alkoholików w codziennym życiu (tabela 4). Najczęściej wskazywaną płaszczyzną jest życie rodzinne (73% i 75%), życie emocjonalne (70% oraz 75%), a także życie uczuciowe (61% i 69%). Zaprezentowane odpowiedzi uzupełniają się z wcześniejszymi wynikami. Problemy na tle emocjonalnym czy uczuciowym również rozpatrywać można w kontekście kategorii lęku. Natomiast życie rodzinne może kojarzyć się respondentom z zaburzonymi relacjami rodzinnymi dorosłych dzieci alkoholików.

Dorosłe dzieci alkoholików pozwoliłyby sobie na bliskie relacje z innymi osobami współzależnymi częściej niż respondenci, którzy nie wychowywali się w rodzinach alkoholowych (tabela 5). Jednakże należy podkreślić, iż obie badane grupy charakteryzują się wysoką otwartością na relacje z osobami współzależnymi.

Tabela 5. Towarzystwo osób pochodzących z rodzin alkoholowych (w %)

Czy zgodziłby/zgodziłaby się Pan/Pani, by osoba, która wychowywała się w tak zwanej rodzinie alkoholowej, była Pana/Pani:		
	Osoby niepochodzące z rodzin alkoholowych	Osoby pochodzące z rodzin alkoholowych
Sąsiadem/sąsiadką	87	94
Kolegą/koleżanką	97	100
Przyjacielem/przyjaciółką	89	97
Partnerem/partnerką w związku nieformalnym	60	85
Mężem/żoną	57	82

Źródło: badanie własne.

Zauważalne rozbieżności uwidoczniły się jednak w przypadku pytania o zawarcie związku nieformalnego oraz małżeńskiego. W pierwszym przypadku 40% osób spoza rodzin alkoholowych byłaby temu przeciwna. Natomiast małżeństwu sprzeciwiłoby się 43% respondentów. Dorosłe dzieci alkoholików wykazały pod tym względem większą tolerancję — związkowi nieformalnemu sprzeciwiłoby się 15% badanych, a małżeństwu jedynie 18%.

Tabela 6. Relacje z osobami pochodzącymi z tak zwanych rodzin alkoholowych (w %)

Proszę wyobrazić sobie sytuację, w której utrzymuje Pan/Pani relacje towarzyskie z jakąś osobą (chodzi o relacje prywatne poza miejscem pracy czy też nauki). Po pewnym czasie dowiaduje się Pan/Pani, że ta osoba wychowywała się w tak zwanej rodzinie alkoholowej (pochodzi z rodziny, w której rodzic lub rodzice nadużywali alkoholu). Czy po uzyskaniu takiej informacji zaprzestałby/zaprzestałaby Pan/Pani kontaktów z taką osobą?		
	Osoby niepochodzące z rodzin alkoholowych	Osoby pochodzące z rodzin alkoholowych
Tak, zaprzestałbym/zaprzestałabym kontaktów z taką osobą	0	3
Nie, nadal utrzymywałbym/utrzymywałabym kontakty z taką osobą	100	97

Źródło: badanie własne.

Zdecydowana większość respondentów obu badanych grup nie zakończyłaby relacji towarzyskiej na wieść, iż dana osoba pochodzi z rodziny alkoholowej (tabela 6). Co ciekawe, na ten krok zdecydowałoby się 3% respondentów — w grupie dorosłych dzieci alkoholików.

Tabela 7. Ocena osób z rodzin alkoholowych (w %)

Czy uważa Pan/Pani, że osoby pochodzące z tak zwanych rodzin alkoholowych w dorosłym życiu:		
	Osoby niepochodzące z rodzin alkoholowych	Osoby pochodzące z rodzin alkoholowych
Stanowią zagrożenie dla osób, które nie pochodzą z rodzin alkoholowych	3	0
Nie powinny zawierać jakichkolwiek relacji z osobami, które nie pochodzą z rodzin alkoholowych	0	3
Również zostają alkoholikami	13	9
Są chore psychicznie	9	6
Nie powinny wychowywać własnych dzieci	1	3
Nie powinny zawierać relacji uczuciowych (formalnych i nieformalnych)	0	0

Źródło: badanie własne.

Zdecydowana większość respondentów nie przejawia negatywnych czy też opartych na stereotypach przekonań względem dorosłych dzieci alkoholików (tabela 7). Ankietowani nie wyrazili obiekcji odnośnie do ewentualnych relacji międzyludzkich zawieranych przez osoby pochodzące z tak zwanych rodzin alkoholowych. Pewien wzrost twierdzących odpowiedzi w obu grupach badanych nastąpił w przypadku kwestii alkoholizmu dorosłych dzieci alkoholików oraz stanu psychicznego tychże osób. Mianowicie 13% osób spoza rodzin alkoholowych uważa, że DDA również zostają alkoholikami (9% wśród respondentów z rodzin alkoholowych) oraz że takie osoby są chore psychicznie — 9% w pierwszej grupie oraz 6% w grupie drugiej.

Tabela 8. Płeć respondentów (w %)

Płeć		
	Osoby niepochodzące z rodzin alkoholowych	Osoby pochodzące z rodzin alkoholowych
Mężczyzna	19	27
Kobieta	81	73

Źródło: badanie własne.

W badaniu w większości udział wzięły kobiety — 81% w grupie pierwszej oraz 73% w grupie drugiej (tabela 8).

Tabela 9. Wiek respondentów (w %)

Wiek		
	Osoby nie pochodzące z rodzin alkoholowych	Osoby pochodzące z rodzin alkoholowych
Powyżej 35 lat	15	9
27–35 lat	13	21
18–26 lat	72	70
Poniżej 18 lat	0	0

Źródło: badanie własne.

Ankietowani najczęściej mieścili się w przedziale wiekowym od osiemnastu do dwudziestu sześciu lat — 72% osób spoza rodzin alkoholowych oraz 70% wśród dorosłych dzieci alkoholików (tabela 9).

Tabela 10. Stan cywilny respondentów (w %)

Stan cywilny		
	Osoby nie pochodzące z rodzin alkoholowych	Osoby pochodzące z rodzin alkoholowych
W separacji	1,5	0,0
Rozwiedziony/rozwiedziona	5,0	0,0
Wdowiec/wdowa	1,5	0,0
Żonaty/zamężna	7,0	21,0
Kawaler/panna	85,0	79,0

Źródło: badanie własne.

Większość respondentów oznaczyła swój stan cywilny jako kawaler/panna — 85% w grupie osób, które nie pochodzą z rodzin alkoholowych, oraz 79% wśród osób współzależnionych (tabela 10).

Podsumowanie

Pozyskany materiał badawczy pozwolił na poznanie społecznego odbioru dorosłych dzieci alkoholików zarówno przez osoby nie pochodzące z rodzin alkoholowych, jak i przez osoby współzależnione (DDA).

W toku przeprowadzonych badań potwierdzono hipotezę zakładającą, że wychowanie w tak zwanej rodzinie alkoholowej ma wpływ na znajomość osób wywodzących się z rodzin alkoholowych. Otóż dorosłe dzieci alkoholików częściej deklarowały znajomość większej liczby osób wywodzących się z rodzin alkoholowych niż respondenci, którzy nie wychowywali się w tego typu rodzinach. Ponadto wśród ankietowanych z rodzin alkoholowych nikt nie wykazał się brakiem znajomości jakiegokolwiek osoby współzależnionej. W drugiej grupie badanych takie sytuacje miały miejsce.

Kolejna hipoteza także okazała się słuszna. Mianowicie osoby pochodzące z tak zwanych rodzin alkoholowych oceniają przychylniej dorosłe dzieci alkoholików niż osoby, które nie pochodzą z tego typu rodzin. Odpowiedzi udzielone przez respondentów wykazały, iż osoby współzależnione częściej zaakceptowałyby bliższe relacje z DDA. Co prawda poziom akceptacji spada w przypadku zawarcia związku małżeńskiego z osobą współzależnioną, jednak nadal pozostaje on na wyższym poziomie niż w przypadku respondentów spoza rodzin alkoholowych.

Hipoteza zakładająca, iż respondenci częściej przypisują dorosłym dzieciom alkoholików określenia nacechowane pozytywnie, została sfalsyfikowana. Otóż w zdecydowanej większości respondenci obu grup badawczych opisywali osoby wywodzące się z rodzin alkoholowych za pomocą terminów nacechowanych negatywnie. Najczęściej były to określenia związane z lękiem, wycofaniem oraz niską samooceną. Ponadto ankietowani często podkreślali agresję oraz impulsywność dorosłych dzieci alkoholików. Co prawda respondenci, którzy pochodzili z rodzin alkoholowych, nieco częściej niż osoby spoza tego typu rodzin określali DDA jako zdeterminowane i ambitne, jednakże odpowiedzi tego typu nie należały do najczęstszych.

Potwierdzono natomiast założenie, iż respondenci utrzymywaliby kontakty towarzyskie z osobą pochodzącą z rodziny alkoholowej. Ankietowani obu grup badanych w zdecydowanej większości przypadków zaakceptowałiby osobę współzależnioną w relacji koleżeńskiej.

Osoby objęte badaniem w większości były przychylne zarówno związkowi nieformalnemu z osobą z rodziny alkoholowej, jak i relacji sformalizowanej (małżeństwu). Co prawda poziom odpowiedzi przychylnych był niższy niż w odniesieniu do relacji mniej intymnych (przyjaźń czy koleżeństwo), jednakże wciąż stanowiły one większość w przypadku obu grup badanych.

Interesującą kwestią okazały się być pewne modele wizerunkowe dorosłych dzieci alkoholików. Otóż najczęściej są one kojarzone z lękiem, agresją, ale także z siłą czy też samodzielnością. Należy nadmienić, iż stosowane określenia opisujące osoby współzależnione pokrywały się w obu grupach badanych. Osoby spoza rodzin alkoholowych mogły opierać swe przypuszczenia na pewnych stereotypach, ale także na prywatnych kontaktach z osobami współzależnionymi. Natomiast ankietowani z rodzin alkoholowych mogli kierować się także swoimi indywidualnymi odczuciami oraz ogólnym samopoczuciem.

Kwestią wartą uwagi jest również to, iż obraz dorosłych dzieci alkoholików, który stworzony został przez ludzi niepochodzących z rodzin alkoholowych, w zdecydowanej większości pokrywał się z wizerunkiem opisanym przez osoby prywatnie dotknięte współuzależnieniem. Przedstawione modele mogą udoskonalić próby dotarcia do osób, które wywodzą się z rodzin alkoholowych. Ponadto posłużyć mogą dookreśleniu głównych problemów, z jakimi borykają się dorośle dzieci alkoholików. Może być to także swego rodzaju wskazówka dla osób współuzależnionych, na jakie trudności powinny zwrócić szczególną uwagę, gdyż tak często wskazywane przez respondentów cechy mogły oparte być także na ich własnych doświadczeniach w relacjach z dorosłymi dziećmi alkoholików.

Ponadto zauważyć można pewne przełamanie sfery tabu w odniesieniu do współuzależnień (DDA) oraz alkoholizmu. Zdecydowana większość respondentów знаła przynajmniej jedną osobę z rodziny alkoholowej. Co więcej, tylko znikoma grupa respondentów wyrażała negatywne, czy też oparte na społecznych mitach, postawy względem dorosłych dzieci alkoholików. Do rzadkości należały przekonania, iż dorośle dzieci alkoholików nie powinny wychowywać swoich własnych dzieci lub że są chore psychicznie.

Alkoholizm krewnych stanowi silne obciążenie dla psychiki młodego człowieka. Wywołać może szereg trudności w jego późniejszym życiu, a także tworzyć pewne bariery w satysfakcjonujących kontaktach międzyludzkich. Niezwykle istotną kwestią jest to, by poznawać bliżej tego typu osoby, a także, by nie dopuszczać do stygmatyzacji osób współuzależnionych. Sytuacja społecznego odrzucenia oraz tabuizacja tematyki uzależnień prowadzić może do wykluczenia osób współuzależnionych, a także do umacniania krzywdzących stereotypów, które stanowiąc będą kolejną barierę w życiu dorosłych dzieci alkoholików.

Bibliografia

- Cermak T.L., Rutzky J., *Czas uzdrowić swoje życie*, przeł. J. Pasternak-Winiarska, Warszawa 1996.
- Sobolewska Z., *Czy potrzebują terapii i jakiej?*, „Świat Problemów” 1997, nr 10.
- Sztander W., *Rodzina z problemem alkoholowym*, Warszawa 1995.
- Wawerska-Kus J., *Dzieciństwo bez dzieciństwa*, Warszawa 2009.
- Widera-Wysoczyńska A., *Pijany dom, czyli co się dzieje z dzieckiem alkoholika*, [w:] *Gdzie się podziało moje dzieciństwo. O dorosłych dzieciach alkoholików*, red. P. Żak, Kielce 2003.
- Woititz J., *Dorośle Dzieci Alkoholików*, Warszawa 1992.

Adult children of alcoholics in the eyes of the inhabitants of Wrocław

Summary

The article is about the image of adult children of alcoholics. The completed research allowed to show the features with which co-dependent people are most often associated. The article also presents the results of tests that were conducted in Wrocław. The online questionnaire was addressed to people who were raised in alcoholic families and people who come from this type of family. The obtained material made it possible to show the main image variants of adult children of alcoholics.

Keywords: adult children of alcoholics, co-dependency, alcoholism, addiction, stereotypes